

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства розвитку економіки, торгівлі та
сільського господарства України

до проекту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо функціонування національної системи кваліфікацій”
(назва проекту)

внесений народними депутатами України Коваль О.В., Третяковою Г.М.,
Колебошиним С. В., Бабаком С. В.
(ініціатор (ініціатори) законопроекту)

реєстраційний номер 4147 від 23 вересня 2020 р.

до першого читання
(зазначити, до якого читання надаються пропозиції)

1. Законопроект підтримується за умови врахування зауважень та пропозицій
(чітка позиція органу виконавчої влади до законопроекту)

2. Законопроект “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій” (далі – законопроект) пропонується внести зміни, зокрема, до Кодексу законів про працю України та Закону України „Про оплату праці” в частині визначення термінології, встановлення пріоритетності професійних стандартів над кваліфікаційними характеристиками, зміни суб’єкту, уповноваженого на затвердження професійних стандартів.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України загалом підтримуючи ідею вдосконалення системи професійних стандартів, яка здатна забезпечити належний рівень підготовки спеціалістів та підвищити їх конкурентоспроможність на ринку праці, вважає за доцільне висловити щодо змісту законопроекту такі зауваження та пропозиції.

1. У пункті 1) частини першої розділу 1 законопроекту:

1) абзацом третім пропонується визначення термінів, „*Вид занять (професія) – трудова діяльність особи, яка вимагає певного рівня освіти чи підготовки та може складатися із кваліфікацій*”. Виходячи з цього тлумачення професії складаються із кваліфікацій. Проте на нашу думку кваліфікація особи, яка визнана певним уповноваженим суб’єктом визнання та засвідчена відповідним документом у вигляді диплому, свідоцтва тощо, – це здатність (сукупність компетентностей) виконувати трудову / професійну діяльність, зокрема й за декількома професіями;

2) абзацом восьмим пропонується запровадити „*Перелік робіт, які не потребують наявності у особи повних або часткових професійних кваліфікацій*”, який встановлюється Національним агентством кваліфікацій.

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000007CF72E0074EE8200

Підписувач Петрашко Ігор Ростиславович

Дійсний з 30.03.2020 0:00 по 30.03.2022 0:00

Мінекономіки

4703-02/45 від 08.10.2020 14:21

Однак, у тексті законопроекту не визначено термін „роботи, які не потребують наявності у особи повних або часткових професійних кваліфікацій”, вимоги до таких робіт та процедуру застосування цих норм на практиці;

3) абзацом дев'ятим пропонується запровадити „*Реєстр видів занять (професій) та кваліфікацій*”, який складається з видів занять (професій), які формуються з професійних кваліфікацій.

Включення норм до Кодексу законів про працю України щодо запровадження „Реєстру видів занять (професій) та кваліфікацій” та додаткового „Переліку робіт, які не потребують наявності у особи повних або часткових професійних кваліфікацій” може призвести до незгодженості цих реєстрів між собою та незрозумілості їхнього практичного застосування всіма заінтересованими сторонами. Крім того, Національна система класифікацій професій (занять) має бути єдина та адаптована до Міжнародної стандартної класифікації занять (ISCO 08: International Standard Classification of Occupations/ILO, Geneva), яку Міжнародна конференція статистики праці Міжнародного бюро праці рекомендувала для переведення національних даних у систему, що полегшує міжнародний обмін професійною інформацією та підготовки і подання статистичних даних для періодичних міжнародних оглядів із статистики праці.

На сьогодні Національна система класифікацій професій (занять) України визначається Національним Класифікатором України ДК 003:2010 „Класифікатор професій”, затвердженим наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327 (зі змінами) та Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників, що складається із галузевих випусків, до якого вміщено кваліфікаційні характеристики, а також професійними стандартами.

Станом на 30.09.2020 внесено до Реєстру професійних стандартів понад 76 професійних стандартів.

Реалізація положень законопроекту змінить існуючу систему професійних кваліфікацій та потребуватиме відповідних змін у цій сфері.

Ураховуючи зазначене пропонується визначити у законопроекті положення стосовно переходу від існуючої до нової системи професійних кваліфікацій, та сформувати механізм взаємодії чинної професійної стандартизації (Класифікатор професій ДК 003:2010 – 9035 професійних назв робіт, Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників – більше 6 тисяч кваліфікаційних характеристик) з новою кваліфікаційною системою.

Ураховуючи зазначене, пропонуємо пункт 1 частини першої розділу I законопроекту викласти в такій редакції:

„Стаття 4¹. Вид професійної діяльності, професія, професійна кваліфікація.

Вид професійної діяльності – сукупність видів трудової діяльності, що мають спільну інтеграційну основу, сформовані цілісним набором трудових функцій та необхідних для їх виконання компетентностей.

Професія – сукупність подібних робіт / занять, що передбачає відповідну підготовку та здобуття певних кваліфікацій.

Професійна кваліфікація – це визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності, іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дозволяють виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність.

Повна професійна кваліфікація – повний перелік трудових функцій та компетентностей визначених відповідним професійним стандартом, які особа здобула та здатна продемонструвати.

Часткова професійна кваліфікація – частина трудових функцій та компетентностей, визначених відповідним професійним стандартом, які особа здобула та здатна продемонструвати.

Наявність у особи повної професійної кваліфікації дозволяє їй виконувати повний набір трудових функцій та компетентностей визнаної повної професійної кваліфікації в межах професії або виду професійної діяльності.

Наявність у особи часткової професійної кваліфікації надає їй право виконувати трудові функції та компетентності лише визнаної часткової професійної кваліфікації в межах професії або виду професійної діяльності.

Порядок ведення Реєстру кваліфікацій затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці, трудових відносин та зайнятості населення. До приведення нормативно-правового акту у відповідність із цим Законом інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

Формування та реалізацію державної політики у сфері застосування професійних кваліфікацій та професійних стандартів забезпечує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці, трудових відносин та зайнятості населення.

2. Абзацами п'ятим та шостим пункту 2 частини першої розділу 1 законопроекту надається право затверджувати професійні стандарти їх розробникам та пропонується:

„Професійні стандарти затверджуються їх розробниками.

У разі коли розробниками не є галузеві об'єднання роботодавців - члени Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, у яких створено галузеві ради з питань розроблення професійних стандартів (до складу яких обов'язково входять представники професійних спілок, Національного агентства кваліфікацій), затвердження професійного

стандарту відбувається після погодження з репрезентативним всеукраїнським об'єднанням професійних спілок на галузевому рівні.”

Слід зазначити, що розробляти професійні стандарти мають право, роботодавці, їх організації та об'єднання, органи державної влади, наукові установи, галузеві ради, громадські об'єднання, інші зацікавлені суб'єкти, що дозволяє повною мірою відобразити найхарактерніші вимоги до трудових функцій та професійних кваліфікацій професії.

Професійні стандарти використовуються роботодавцями та працівниками, зокрема, у сфері праці та зайнятості населення для: визначення вимог до кваліфікаційних і спеціальних знань працівників, їхніх завдань, обов'язків та спеціалізації; оплати праці, тарифікації, категоріювання посад і професій; визначення посадових (робочих) завдань та обов'язків працівників, розроблення посадових (робочих) інструкцій; нормування праці, охорони праці тощо.

Закріплення законопроектом норм про надання всім розробникам вищезазначеного права призведе до розбалансування єдиних вимог до структури професійних стандартів, розроблення великої кількості професійних стандартів за однією професійною кваліфікацією, незрозумілості їхнього застосування на загальнодержавному рівні кожним суб'єктом господарювання та працівником.

Для встановлення на загальнодержавному рівні єдиних вимог до розроблення, затвердження, введення в дію та перегляду професійних стандартів, а також зрозумілості їхнього застосування кожним суб'єктом господарювання та працівником, затверджувати професійні стандарти має центральний орган виконавчої влади до повноважень якого належить формування державної політики у сфері праці, трудових відносин та зайнятості населення.

Зазначений центральний орган виконавчої влади затверджуючи професійні стандарти, розроблені роботодавцями, не повинен вносити жодні корективи до їх змісту, але зобов'язаний сприяти їхній розробці, поширенню та застосуванню на національному рівні.

Ураховуючи зазначене, пропонуємо пункт 2 частини першої розділу I законопроекту викласти в такій редакції:

Стаття 4² Професійні стандарти

Професійний стандарт - затверджені в установленому порядку вимоги до кваліфікації працівників, їх компетентності, що визначаються роботодавцями і слугують основою для формування професійних кваліфікацій. Професійні стандарти співвідносяться з рівнями національної і галузевих рамок кваліфікацій і групуються за галузевими ознаками. Професійні стандарти затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці, трудових відносин та зайнятості населення.

Професійні стандарти можуть розроблятися роботодавцями, їх організаціями та об'єднаннями, органами державної влади, науковими установами, галузевими радами, громадськими об'єднаннями, іншими зацікавленими суб'єктами.

Порядок розроблення, затвердження, введення в дію та перегляду професійних стандартів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порядок розроблення та затвердження кваліфікаційних характеристик визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці, трудових відносин та зайнятості населення.

Вимоги до кваліфікаційних та спеціальних знань працівників, їх завдання, обов'язки та спеціалізація визначаються професійними стандартами. За відсутності професійних стандартів такі вимоги можуть визначатися кваліфікаційними характеристиками

3. Абзацом сьомим пункту 2 частини першої розділу 1 законопроекту пропонується у Кодексі законів про працю України визначити, що *„Порядок розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Національного агентства кваліфікацій”*.

Одночасно абзацом дванадцятим пункту 2 частини третьої розділу 1 законопроекту пропонується у Законі України „Про освіту” визначити, що Національне агентство кваліфікацій *„готує проєкт порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів і подає його на затвердження Кабінету Міністрів України”*.

Зазначаємо, що Порядок розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів використовується для розроблення професійних стандартів, які насамперед застосовуються у сфері праці та зайнятості населення та регулюють трудові відносини працівників.

З метою уникнення дублювання зазначених норм законопроекту, які вносяться одночасно до Кодексу законів про працю України, що регулює трудові відносини працівників та Закону України „Про освіту”, що регулює суспільні відносини у сфері освіти, пропонуємо зазначену норму визначити у Кодексі законів про працю України у редакції запропонованій Мінекономіки.

У зв'язку з цим пропонуємо абзац дванадцятий пункту 2 частини третьої розділу 1 законопроекту виключити.

4. Абзацом вісімнадцятим пункту 2 частини третьої розділу 1 законопроекту пропонується закріпити у Законі України „Про освіту” повноваження Національного агентства кваліфікацій щодо: *„готує проєкт порядку присвоєння професійних кваліфікацій (повних та часткових), визнання результатів неформального та інформального навчання і подає*

його на затвердження центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці, трудових відносин та зайнятості населення”.

При цьому абзацами четвертим та п'ятим пункту 4 частини третьої розділу 1 законопроекту пропонується у Законі України „Про зайнятість населення” виключити Порядок підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями, що визначається Кабінетом Міністрів України та норму, якою надається право безробітним підтвердити результати неформального професійного навчання за робітничими професіями за направленням центрів зайнятості.

Зазначаємо, що абзацом восьмим пункту 2 частини третьої розділу 1 законопроекту до повноважень Національного агентства кваліфікацій віднесено *„бере участь у розробленні нормативно-правових актів у сфері кваліфікацій”.*

Одночасно звертаємо увагу, що частиною шостою статті 34 Закону України „Про зайнятість населення” запроваджено в Україні систему підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями для підвищення конкурентоспроможності та мобільності громадян на ринку праці, залучення працівників які не мають документів про наявність професійної кваліфікації, але здатні виконувати необхідні трудові функції в певні види економічної діяльності.

На сьогодні розроблені та затверджені основні нормативні акти необхідні для ефективного функціонування системи підтвердження результатів неформального навчання.

Процес підтвердження результатів неформального професійного навчання здійснюється підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності згідно з договором, укладеним суб'єктом підтвердження з особою або роботодавцем.

Загалом, за направленням служби зайнятості підтвердили професійну кваліфікацію 374 особи здобуту шляхом неформального навчання та отримали відповідний документ про присвоєння кваліфікації.

Ураховуючи зазначене та з метою переходу від існуючого процесу підтвердження результатів неформального професійного навчання до нової системи оцінювання і визнання результатів навчання осіб (зокрема, здобутих шляхом неформальної чи інформальної освіти), присвоєння та/або підтвердження відповідних професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами, пропонується:

абзац вісімнадцятий пункту 2 частини третьої розділу 1 законопроекту виключити;

абзац четвертий пункту 4 частини третьої розділу 1 законопроекту викласти в такій редакції:

„2) частину шосту статті 34 викласти у такій редакції:

Порядок присвоєння професійних кваліфікацій (повних та часткових), визнання результатів неформального та інформального навчання визначається Кабінетом Міністрів України”;

абзац п'ятий пункту 4 частини третьої розділу 1 законопроекту виключити. Оскільки частиною п'ятою статті 35 Закону України „Про зайнятість населення” розширено можливості безробітних у сприянні працевлаштуванню, шляхом підтвердження результатів неформального професійного навчання безробітних за направленням центрів зайнятості.

5. Разом з тим, зазначаємо, що з метою правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із створенням, функціонуванням, розвитком та ефективним інституційним забезпеченням необхідно сформулювати єдину, цілісну та гнучку Національну систему кваліфікацій в Україні.

Зазначене пропонується виходячи з необхідності визначення на загальнодержавному рівні:

повноважень Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, Національного агентства кваліфікацій, кваліфікаційних центрів та інших заінтересованих сторін;

єдиних вимог до формування професійних кваліфікацій, що повинні відповідати законодавству про працю, яке встановлює високий рівень умов праці, всемірну охорону трудових прав працівників, професійного розвитку, сертифікації, атестації, нормування праці, оплати праці, тарифікації, категорювання посад і професій;

порядку утворення та діяльності і правового статусу суб'єктів, що здійснюють діяльність з оцінювання і визнання освітніх та/або професійних кваліфікацій тощо.

Виходячи з викладеного вище, пропонується означені питання врегулювати у законопроекті „Про національну систему кваліфікацій”, розроблення якого передбачене Прикінцевими та перехідними положеннями Закону України „Про освіту”.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

Ігор ПЕТРАШКО